

Kajamaa Kool

6.klassi ainekavad

Õppekava lisa 2

Eesti keel 2 tundi nädalas, 70 tundi õppeaastas

Lõiming:

Ainevaldkonna õppeainete lõimise põhialus on laiapõhjaline käsitus tekstidest, mis hõlmab suulisi ja kirjalikke, tarbe- ja ilukirjandustekste, samuti pildilisi, graafilisi ning teisi tekstiliike. Ainevaldkonna õppeainete koostoimes omandatakse teiste õppeainete teiste õppeainete õppimiseks vajalikke kuulamis-, kõnelemis-, lugemis- ja kirjandusstrateegiad, kujuneb soov ning oskus oma mõtteid väljendada.

Matemaatika õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus.

Loodusainete õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab samuti head lugemisoskust ja tekstitööd. Loodusalased tekstid eesti keele õppekirjanduses ning ilukirjanduses aitavad loodust tunda õppida ja väärtustada. Loodusainetes omandatud sõnavaara ning teadmised soodustavad kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist ja avaldavad emotsionaalset mõju lugejale.

Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste ja arengu mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi on tarvis ning neid arendatakse erinevate tekstidega töötades. Kirjandusteose analüüs seostatuna illustratsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist.

Õppesisu	Õpitulemused
Suuline ja kirjalik suhtlus Arvamuse avaldamine, põhjendamine paaris- või rühmatöö käigus, kõnejärg. Kaaslase parandamine, täiendamine. Arvamuse tagasivõtmine, kaaslasega nõustumine, kaaslase täiendamine, parandamine. Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine. Klassivestlus, diskussioon. Telefonivestlus: alustamine, lõpetamine. Suhtlemine virtuaalkeskonnas: eesmärgid, võimalused, ohud (privaatse ja avaliku ala eristamine). E-kiri.	1) Valib juhendamise toel suhtluskanali; peab sobivalt telefoni- ja mobiilivestlusi, kirja- ja meilivahetust; 2) võtab loetut ja kuuldut lühidalt kokku nii suulises kui ka kirjalikus vormis. 3) leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;
Teksti vastuvõtt Raadio- ja telesaadete eripära, vormid ning liigid, eesmärgistatud kuulamine/vaatamine. Oma sõnadega kokkuvõtte tegemine. Saatekava.	4) tunneb tavalisi tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi; 5) võrdleb tekste omavahel, esitab küsimusi ja arvamusi ning teeb lühikokkuvõtte;

<p>Trükiajakirjandus. Pressifoto. Karikatuur. Pildiallkiri. Teabe-graafika. Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam.</p> <p>Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid. Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist, hinnakirjast andmete kirjapanek ja seoste väljatoomine.</p>	<p>6) kasutab omandatud keele- ja tekstimõis-teid tekstide tõlgendamisel ja seostamisel</p>
<p>Tekstiloom</p> <p>Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine.</p> <p>Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine.</p> <p>Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamaid võtteid. Lisateabe otsimine. Erinevatest allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest, selle väljakirjutamine. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega, selle rakendamine konkreetsest tööülesandest lähtuvalt.</p> <p>Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Teksti loomine pildi- ja näitmaterjali põhjal. Fakt ja arvamus.</p> <p>Kiri, ümbriku vormistamine.</p> <p>Lühietekanne, esitlus Internetist või teatmeteostest leitud info põhjal. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika.</p>	<p>7) leiab juhendamise toel tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ja internetist;</p> <p>8) tunneb esinemise ettevalmistuse põhi-etape;</p> <p>9) tunneb kirjutamisprotsessi põhietappe;</p> <p>10) kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju (ka e-kirju ja sõnumeid), oskab leida ja täita lihtsamaid planke ja vorme;</p> <p>11) avaldab viisakalt ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikus vormis;</p> <p>12) kasutab omandatud keele- ja tekstimõis-teid tekste luues ja seostades;</p>
<p>Õigekeelsus ja keelehoole</p> <p>Üldteemad</p> <p>Kirjakeel, argikeel ja murdekeel</p> <p>Häälikuõpetus ja õigekiri</p> <p><i>g, b, d</i> s-i kõrval. <i>h</i> õigekiri. <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri (tegijanimed ja liit-sõnad). <i>gi-</i> ja <i>ki-</i>liite õigekiri. Sulghäälil võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälil sõna keskel.</p> <p><i>f-i</i> ja <i>š</i> õigekiri. Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).</p>	<p>13) tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõna-liikide tüüpjuhte ja lihtvormide kasutust, järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;</p> <p>14) moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;</p> <p>15) leiab ja kontrollib „Eesti õigekeelsus-sõnaraamatust“ sõna tähendust ja õigekirja;</p> <p>16) tunneb ära õpitud tekstiliigi;</p> <p>17) rakendab omandatud keeleteadmisi teksti-loomes, tekste analüüsides ja hinnates.</p>

Õigekirja kontrollimine sõnaraamatutest (nii raamatust kui veebivariandist).
Sõnavaraõpetus
Kirjakeelne ja kõnekeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng.
Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).
Vormiõpetus
Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. *lik-* ja *ne-*liiteliste omadussõnade käänamine ja õigekiri. Omadussõnade võrdlusastmed. Võrdlus-astmete kasutamine. Omadussõnade tuletusliited. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (*ne-* ja *line-*liitelised omadus-sõnad).
Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ja järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ja numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis. Asesõnade käänamine ja kasutamine.
Sõnaraamatute kasutamine käändsõna põhivormide kontrollimiseks.
Lauseõpetus
Liitlause. Lihtlause sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine.
Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ja järel. Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi.
Üte ja selle kirjavahemärgid.
Muud õigekirja teemad
Algustäheõigekiri: ajaloosündmused; ametinimetused ja üldnimetused; perioodikaväljaanded; teoste pealkirjad.
Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri, lühendite lugemine.

Kirjandus 2 tundi nädalas, 70 tundi õppeaastas

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Lugemine Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise jälgimine ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p>	<p>1) On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); 2) loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; 3) tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, -elamustest ja –kogemustest</p>
<p>Jutustamine Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Jutustamine piltteksti (foto, illustratsioon, karikatuur, koomiks) põhjal. Fantaasialoo jutustamine.</p>	<p>4) jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel; 5) jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale; 6) jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu</p>
<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <i>Teose mõistmist toetavad tegevused</i> Küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti abil oma sõnadega, peast. Teksti kavastamine: kava-punktid küsi- ja väitlausetena, märksõnadena. Lõikude kesksete mõtete otsimine ja peamõtte sõnastamine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt tsitaatide, iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Detailide kirjeldamine. Esitatud väidete tõestamine oma</p>	<p><i>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</i> 7) vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega; 8) koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu; 9) leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab pea-mõtte; 10) järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha; 11) kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende</p>

<p>elukogemuse ja tekstinäidete varal. Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.</p> <p><i>Teose/loo kui terviku mõistmine</i></p> <p>Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord. Sündmuste põhjus-tagajärg-seosed. Minajutustaja kui loo edastaja.</p> <p>Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine. Tegelasrühmad. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed. Looma- ja imemuinasjutu tüüptegelased.</p>	<p>käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalnormidest, võrdleb iseennast mõne tegelasega;</p> <p>12) arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;</p> <p>13) otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;</p>
<p><i>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</i></p> <p>Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine. Lihtsamate sümbolite seletamine. Tegelaskõne varjatud tähenduse mõistmine. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine, selle võrdlev ja eristav seostamine tänapäeva elunähtustega. Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.</p>	<p><i>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</i></p> <p>14) tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete ja võrdlusi;</p> <p>15) seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust;</p> <p>16) mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes</p>

Matemaatika   **5 tundi nädalas, 175 tundi õppeaastas**

Lõiming:

Ajalugu: sajandid, aastatuhanded, araabia- ja rooma numbrid;

Eesti keel: tekstimõistmine läbi tekstülesannete;

Loodusõpetus: mõõtühikud, vahemaade mõõtmine, arvutamine;

Inimeseõpetus:

Kehaline kasvatus: spordiala tulemuste mõõtmine, arvutamine ja võrdlemine;

Informaatika: ITK vahendite kasutamise oskus;

Muusika: taktimõõt;

Kunsti- ja tööõpetus – erinevad kujundid, mosaiik.

Õppesisu	Õpitulemused
Arvutamine Harilik murd, selle põhiomadus. Hariliku murru taandamine ja laiendamine. Harilike murdude võrdlemine.	1) teab murru lugeja ja nimetaja tähendust; teab, et murrujoonel on jagamismärgi tähendus; 2) kujutab harilikke murde arvkiirel; 3) kujutab lihtsamaid harilikke murde vastava osana lõigust ja tasapinnalisest kujundist; 4) tunneb liht-ja liigmurde; 5) teab, et iga täisarvu saab esitada hariliku murruna; 6) taandab murde nii järkjärgult kui suurima ühisteguriga, jäädes arvutamisel saja piiresse; 7) teab, milline on taandumatu murd; 8) laiendab murdu etteantud nimetajani; 9) teisendab murde ühenimelisteks ja võrdleb neid; 10) teab, et murdude ühiseks nimetajaks on antud murdude vähim ühiskordne;

	11) esitab liigmurru segaarvuna ja vastupidi;
<p><i>Ühenimeliste murdude liitmine ja lahutamine.</i> Erinimeliste murdude liitmine ja lahutamine.</p> <p>Harilike murdude korrutamise.</p> <p>Pöördarvud.</p> <p>Harilike murdude jagamine. Arvutamine harilike ja kümnendmurdudega.</p> <p>Kümnendmurru teisendamine harilikuks murruks ning hariliku murru teisendamine kümnendmurruks.</p>	<p>12) liidab ja lahutab ühenimelisi ja erinimelisi murde;</p> <p>13) korrutab harilikke murde omavahel ja murdarve täisarvudega;</p> <p>14) tunneb pöördarvu mõistet;</p> <p>15) jagab harilikke murde omavahel ja murdarve täisarvudega ning vastupidi;</p> <p>16) tunneb segaarvude liitmise, lahutamise, korrutamise ja jagamise eeskirju ja rakendab neid arvutamisel;</p> <p>17) teisendab lõpliku kümnendmurru harilikuks murruks ja harilikku murru lõplikuks või lõpmatuks perioodiliseks kümnendmurruks;</p> <p>18) leiab hariliku murru kümnendlähendi ja võrdleb harilikke murde kümnendlähendite abil;</p> <p>19) arvutab täpselt avaldiste väärtusi, mis sisaldavad nii kümnend- kui harilikke murde ja sulge;</p>
<p>Negatiivsed arvud. Arvtelg. Positiivsete ja negatiivsete täisarvude kujutamine arvteljel. Kahe punkti vaheline kaugus arvteljel.</p> <p>Vastandarvud. Arvu absoluutväärtus. Arvude järjestamine.</p> <p>Arvutamine täisarvudega.</p>	<p>20) selgitab negatiivsete arvude tähendust, toob nende kasutamise kohta elulisi näiteid;</p> <p>21) leiab kahe punkti vahelise kauguse arvteljel;</p> <p>22) teab, et naturaalarvud koos oma vastandarvudega ja arv null moodustavad täisarvude hulga;</p> <p>23) võrdleb täisarve ja järjestab neid;</p> <p>24) teab arvu absoluutväärtuse geomeetrilist tähendust;</p> <p>25) leiab täisarvu absoluutväärtuse;</p> <p>26) liidab ja lahutab positiivsete ja negatiivsete täisarvudega, tunneb arvutamise reegleid;</p> <p>27) vabaneb sulgudest, teab, et vastandarvude summa on null ja rakendab seda teadmist arvutustes;</p> <p>28) rakendab korrutamise ja jagamise reegleid positiivsete ja negatiivsete täisarvudega arvutamisel;</p> <p>29) arvutab kirjalikult täisarvudega;</p>
<p>Andmed ja algebra</p> <p>Protsendi mõiste.</p> <p>Osa leidmine tervikust.</p>	<p>30) selgitab protsendi mõistet; teab, et protsent on üks sajandik osa tervikust;</p> <p>31) leiab osa tervikust;</p>

	<p>32) leiab arvust protsentides määratud osa;</p> <p>33) lahendab igapäevaelule tuginevaid ülesandeid protsentides määratud osa leidmisele (ka intressiarvutused);</p> <p>34) lahendab tekstülesandeid protsentides määratud osa leidmisele;</p>
<p><i>Koordinaattasand.</i> Punkti asukoha määramine tasandil. Temperatuuri graafik, ühtlase liikumise graafik ja teisi empiirilisi graafikuid.</p>	<p>35) joonestab koordinaatteljestiku, märgib sinna punkti etteantud koordinaatide järgi;</p> <p>36) määrab punkti koordinaate ristkoordinaadistikus;</p> <p>37) joonestab lihtsamaid graafikuid;</p> <p>38) loeb andmeid graafikult, sh loeb ja analüüsib liiklusohutusalasid graafikuid;</p>
<p><i>Sektordiagramm.</i></p>	<p>39) loeb andmeid sektordiagrammilt;</p>
<p>Tekstülesanded.</p>	<p>40) analüüsib ning lahendab täisarvude ja murdarvudega mitmetehteliste tekstülesandeid;</p> <p>41) tunneb probleemülesande lahendamise üldist skeemi;</p> <p>42) õpetaja juhendamisel modelleerib lihtsamas reaalses kontekstis esineva probleemi (probleemülesannete lahendamine).</p>
<p>Geomeetrilised kujundid Ringjoon. Ring. Ringi sektor. Ringjoone pikkus. Ringi pindala.</p>	<p>43) teab ringjoone keskpunkti, raadiuse ja diameetri tähendust;</p> <p>44) joonestab etteantud raadiuse või diameetriga ringjoont;</p> <p>45) leiab katseliselt arvu ligikaudse väärtuse;</p> <p>46) arvutab ringjoone pikkuse ja ringi pindala;</p>
<p>Peegeldus sirgest, telgsümmeetria. Peegeldus punktist, tsentraalsümmeetria.</p>	<p>47) eristab joonisel sümmeetrilised kujundid;</p> <p>48) joonestab sirge (ja punkti) suhtes antud punktiga sümmeetrilist punkti, antud lõiguga sümmeetrilise lõigu ja antud kolmnurga või nelinurgaga sümmeetrilist kujundi;</p> <p>49) kasutades IKT võimalusi (internetiotsing, pildistamine) toob näiteid õpitud geomeetristest kujunditest ning sümmeetriast arhitektuuris ja kujutavas kunstis;</p>
<p><i>Lõigu poolitamine.</i> Antud sirge ristsirge. Nurga poolitamine.</p>	<p>50) poolitab sirkli ja joonlauaga lõigu ning joonestab keskristsirge;</p> <p>51) poolitab sirkli ja joonlauaga nurga;</p>
<p><i>Kolmnurk ja selle elemendid.</i> Kolmnurga nurkade summa.</p>	<p>52) näitab joonisel ja nimetab kolmnurga tippu, külge, nurki;</p> <p>53) joonestab ja tähistab kolmnurga, arvutab kolmnurga ümbermõõdu;</p>

<p>Kolmnurkade võrdsuse tunnused. Kolmnurkade liigitamine. Kolmnurga joonestamine kolme külje järgi, kahe külje ja nende vahelise nurga järgi, ühe külje ja selle lähisnurkade järgi. Täisnurkne kolmnurk. Võrdhaarse kolmnurga omadusi. Kolmnurga alus ja kõrgus. Kolmnurga pindala.</p>	<p>54) leiab jooniselt ja nimetab kolmnurga lähisnurki, vastasnurki, lähiskülgi, vastaskülgi; 55) teab ja kasutab nurga sümboleid; 56) teab kolmnurga sisenukade summat ja rakendab seda puuduva nurga leidmiseks; 57) teab kolmnurkade võrdsuse tunnuseid KKK, KNK, NKN ning kasutab neid ülesannete lahendamisel; 58) liigitab joonistel etteantud kolmnurki nurkade ja külgede järgi; 59) joonestab teravnurkse, täisnurkse ja nürinurkse kolmnurga; 60) joonestab erikülgse, võrdkülgse ja võrdhaarse kolmnurga; 61) joonestab kolmnurga kolme külje järgi, kahe külje ja nendevahelise nurga järgi ning ühe külje ja selle lähisnurkade järgi; 62) näitab ja nimetab täisnurkse kolmnurga külgi; 63) näitab ja nimetab võrdhaarses kolmnurgas külgi ja nurki; 64) teab võrdhaarse kolmnurga omadusi ja kasutab neid ülesannete lahendamisel; 65) tunneb mõisteid alus ja kõrgus, joonestab iga kolmnurga igale alusele kõrguse; 66) mõõdab kolmnurga aluse ja kõrguse; 67) arvutab kolmnurga pindala.</p>
---	---

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Muld Mulla koostis. Muldade teke ja areng. Mullaorganismid. Aineringe. Mulla osa kooslustes. Mullakaeve. Vee liikumine mullas.</p>	<p>1) kirjeldab ja võrdleb erinevaid mullaproove, nimetades mulla koostisosi; 2) põhjendab katsega, et mullas on õhku ja vett; 3) selgitab muldade kujunemist ja mulla tähtsust looduses; 4) tunneb mullakaeves ära huumushorisondi; 5) kirjeldab huumuse teket ja selle osa aineringes. 6) teab, et muld tekib kivimite murenemise ja surnud organismide (peamiselt taimede) lagunemissaadustest. 7) teab, et taimed kinnituvad mulda juurtega, hangivad juurte abil mullast vett ja selles lahustunud toitaineid, mis taime lagunedes taas mulda jõuavad.</p>
<p>Aed ja põld elukeskkonnana (15 tundi) Mulla viljakus. Aed kui kooslus. Fotosüntees. Aiataimed. Viljapuu- ja juurviljaaed, iluaed. Põld kui kooslus. Keemilise tõrje mõju loodusele. Mahepõllundus. Inimtegevuse mõju mullale. Mulla reostumine ja hävimine. Mulla kaitse. .</p>	<p>8) tunneb huvi looduse uurimise vastu; väärtustab koduümbruse heakorda; 9) väärtustab tervislikku toitu, eelistab eestimaist; 10) mõistab, et inimene on looduse osa ning elu sõltub põllumajandusest ja loodusvaradest; 11) mõistab, et keskkonnatingimuste muutmine inimese poolt häirib looduslikku tasakaalu; 12) väärtustab kodukoha elurikkust ja maastikulist mitmekesisust; 13) väärtustab mahepõllumajanduse toodangut; 14) selgitab fotosünteesi tähtsust orgaanilise aine tekkes; 15) kirjeldab mullaelustikku ning toob näiteid seoste kohta erinevate mullaorganismide vahel; toob esile aia ja põllukoosluse sarnasused ning selgitab inimese rolli nende koosluste kujunemises; 16) tunneb õpitud kultuurtaimi ja rühmitab neid; koostab õpitud liikidest toiduahelaid ja toiduvõrgustikke; 17) toob näiteid saagikust mõjutavate tegurite kohta;</p>

	<p>18) võrdleb keemilist ja biotõrjet ning põhjendab, miks tasub eelistada mahepõllumajanduse tooteid; toob näiteid muldade kahjustumise põhjuste ja tagajärgede kohta;</p> <p>19) toob näiteid põllumajandussaaduste osa kohta igapäevases toidus;</p> <p>20) teab aia- ja põllu elukoosluse tüüpilisi liike;</p> <p>21) teab, et mullas elab palju väikseid organisme, kellest paljud on lagundajad;</p> <p>22) teab, et mulla viljakus on oluline taimekasvatuse seisukohalt;</p> <p>23) teab, et taimed toodavad orgaanilist ainet ja selles protsessis eraldub hapnikku;</p> <p>24) teab, et inimene muudab keskkonnatingimusi ja et mullad vajavad kaitset.</p>
<p>Mets elukeskkonnana Elutingimused metsas. Mets kui elukooslus. Eesti metsad. Metsarinded. Nõmme-, palu-, laane- ja salumets. Eesti metsade iseloomulikud liigid, nendevahelised seosed. Metsade tähtsus ja kasutamine. Puidu töötlemine. Metsade kaitse.</p>	<p>25) väärtustab metsa, selle elurikkust ning säästva metsanduse põhimõtteid;</p> <p>26) väärtustab uurimistegevust metsa tundmaõppimisel;</p> <p>27) käitub metsas keskkonnateadlikult ja -hoidlikult ning järgib ohutusnõudeid;</p> <p>28) märkab muutusi metsas, mõistab, et tingimuste muutmine inimese poolt häirib metsa looduslikku tasakaalu ning seda, et metsad vajavad kaitset;</p> <p>29) on motiveeritud osalema eakohastel metsaga kaitsega seotud üritustel;</p> <p>30) kirjeldab metsa kui ökosüsteemi, sh keskkonnatingimusi metsas;</p> <p>31) võrdleb männi ja kuuse kohastumusi;</p> <p>32) iseloomustab ja võrdleb peamisi metsatüüpe kasvutingimuste järgi;</p> <p>33) võrdleb metsatüüpide erinevates rinnetes kasvavaid taimi;</p> <p>34) koostab metsakooslust iseloomustavaid toiduahelaid ja toiduvõrgustikke;</p> <p>35) selgitab, kuidas kaitsta elurikkust metsas;</p> <p>36) selgitab loodus- ja majandusmetsade kujunemist, nimetab säästva metsanduse põhimõtteid;</p> <p>37) teab nimetada metsa kui elukoosluse tüüpilisi liike, metsarindeid;</p>

	38) toob näiteid erinevate organismide eluavalduste ja omavaheliste seoste kohta erinevatel aastaaegadel metsas.
<p>Õhk Õhu tähtsus. Õhu koostis. Õhu omadused. Õhutemperatuur ja selle mõõtmine. Õhutemperatuuri ööpäevane muutumine. Õhu liikumine soojenedes. Õhu liikumine ja tuul. Kuiv ja niiske õhk. Pilved ja sademed. Veeringe. Ilm ja ilmastik. Sademete mõõtmine. Ilma ennustamine.</p>	<p>39) väärtustab säästlikku eluviisi; 40) toimib keskkonda hoidvalt ning väldib enda ja teiste tervise kahjustamist; 41) mõeldab õues õhutemperatuuri, hindab pilvisust ja tuule kiirust ning määrab pilvetüüpe ja tuule suunda; 42) võrdleb ilmakaardi järgi ilma (temperatuur, tuule suund, kiirus, pilvisus ja sademed) Eesti erinevates osades; 43) iseloomustab graafiku põhjal kuu keskmisi temperatuure ja sademete hulka ning tuuleroosi abil valdavaid tuuli Eestis; 44) kirjeldab pildi või skeemi järgi veeringet; 45) iseloomustab õhku kui elukeskkonda ning kirjeldab elutingimuste erinevusi vees ja õhus; 46) selgitab hapniku rolli põlemisel, kõdunemisel ja organismide hingamisel ning hapniku tähtsust organismidele; 47) toob näiteid õhkkeskkonnaga seotud kohastumuste kohta loomadel ja taimedel; 48) nimetab õhu saastumise põhjusi ja tagajärgi ning toob näiteid, kuidas vältida õhu saastumist;</p>
<p>Läänemeri elukeskkonnana Vesi Läänemeres – merevee omadused. Läänemere asend ja ümbritsevad riigid, suuremad lahed, väinad, saared, poolsaared. Läänemere mõju ilmastikule. Läänemere rannik. Elutingimused Läänemeres. Mere, ranniku ja saarte elustik ja iseloomulikud liigid ning nendevahelised seosed. Mere mõju inimtegevusele ja ranna-asustuse kujunemisele. Läänemere reostumine ja kaitse.</p>	<p>49) märkab Läänemere ilu ja erilisust ning väärtustab Läänemere elurikkust; 50) väärtustab uurimistegevust Läänemere tundmaõppimisel; 51) käitub mere ääres keskkonnateadlikult ja -hoidlikult ning järgib ohutusnõudeid; 52) mõistab muutusi Läänemere elukeskkonnas, saab aru, et tingimuste muutmine inimese poolt häirib looduslikku tasakaalu ning et meri vajab kaitset; 53) on motiveeritud osalema eakohastel Läänemere kaitsega seotud üritustel; 54) näitab kaardil Läänemere-äärseid riike ning suuremaid lahtesid, väinu, saari ja poolsaari;</p>

	<p>55) võrdleb ilmakaartide, graafikute ja tabelite järgi rannikualade ning sisemaa temperatuure;</p> <p>56) iseloomustab Läänemere-äärset asustust ja inimtegevust õpitud piirkonna näitel;</p> <p>57) iseloomustab Läänemerd kui ökosüsteemi;</p> <p>58) selgitab Läänemere vähese soolsuse põhjuseid ja riimveekogu elustiku eripära;</p> <p>59) võrdleb organismide elutingimusi järves ja meres;</p> <p>60) kirjeldab erinevate vetikate levikut Läänemeres;</p> <p>61) määrab lihtsamate määramistabelite järgi Läänemere selgrootuid ja selgroogseid;</p> <p>62) koostab Läänemerele iseloomulikke toiduahelaid või -võrgustikke;</p> <p>63) teab ja selgitab Läänemere reostumise põhjuseid ja kaitsmise võimalusi;</p> <p>64) tunneb peamisi ranniku pinnavorme: lited, karid, saared, poolsaared;</p> <p>65) teab Eesti ranniku maakerke põhjusi ning sellest tulenevat rannikujoone muutust (laidude, poolsaarte ja saarte teket ning merelahtede muutumist rannikujärvedeks);</p> <p>66) nimetab Läänemere, saarte ja ranniku tüüpilisi liike.</p>
<p>Elukeskkonnad Eestis Ülevaade eluslooduse mitmekesisusest Eestis. Tootjad, tarbijad ja lagundajad. Toitumissuhted ökosüsteemis. Inimese mõju ökosüsteemidele.</p>	<p>67) väärtustab ja hoiab elusat ja eluta loodust;</p> <p>68) tunneb rõõmu looduses viibimisest;</p> <p>69) mõistab, et iga organism looduses on tähtis;</p> <p>70) mõistab, et muutused elukeskkonnas mõjutavad väga paljusid organisme;</p> <p>71) kirjeldab tootjate, tarbijate ja lagundajate rolli aineringes ning selgitab toitumissuhteid ökosüsteemis;</p> <p>72) kirjeldab ökosüsteemi elusat ja eluta osa ning selgitab loodusliku tasakaalu tähtsust ökosüsteemides;</p> <p>73) põhjendab aineringe vajalikkust;</p> <p>74) kirjeldab inimese mõju looduskeskkonnale ja selgitab, kuidas muutused keskkonnas võivad põhjustada elustiku muutusi;</p>

	<p>75) koostab õpitud koosluste vahelisi toimivaid toiduahelaid ja toiduvõrgustikke;</p> <p>76) selgitab toitumissuhteid: kisklus, sümbioos, konkurents;</p> <p>77) teab seoseid eluta ja eluslooduse vahel;</p> <p>78) teab, et toiduvõrgustike abil saab iseloomustada organismide vahelisi suhteid;</p> <p>79) teab, et elutegevuseks on vaja energiat.</p>
<p>Eesti loodusvarad Eesti loodusvarad, nende kasutamine ja kaitse. Loodusvarad energiaallikatena. Eesti maavarad, nende kaevandamine ja kasutamine. Kaevanduste ja karjäärade kasutamise seotud keskkonnaprobleemid.</p>	<p>80) väärtustab uurimistegevust loodusvarade tundmaõppimisel;</p> <p>81) suhtub loodusesse säästvalt, toimib keskkonnateadliku tarbijana;</p> <p>82) mõistab, et inimene on osa loodusest ning inimeste elu sõltub looduslikest ressurssidest;</p> <p>83) märkab kodukoha ja Eesti keskkonnaprobleeme ning on motiveeritud osalema eakohastes keskkonnakaitseüritustes;</p> <p>84) nimetab Eesti taastuvaid ja taastumatuid loodusvarasid ning toob nende kasutamise kohta näiteid;</p> <p>85) oskab eristada graniiti, paekivi, põlevkivi, liiva, kruusa, savi ja turvast;</p> <p>86) toob näiteid taastuvenergia tootmise ja kasutamise võimaluste kohta oma kodukohas;</p> <p>87) selgitab mõistliku tarbimise vajadust, lähtudes seosest loodusvarad – tarbimine – jäätmed;</p> <p>88) teab Eesti loodusressursse, mida igapäevaelus kasutatakse, ning nende tavalisemaid allikaid (nt vesi, muld, puit, mineraalid, kütus, toit).</p>
<p>Loodus- ja keskkonnakaitse Eestis Inimese mõju keskkonnale. Looduskaitse Eestis. Bioloogilise mitmekesisuse kaitse. Kaitsealad. Niit kui Eesti liigirikkaim kooslus. Kodukoha looduskeskkonna muutumine inimtegevuse tagajärjel. Jäätmekäitlus. Säästev tarbimine.</p>	<p>89) märkab looduse ilu ja erilisust, tunneb huvi Eesti looduse ja selle uurimise vastu;</p> <p>90) väärtustab bioloogilist ja maastikulist mitmekesisust ning säästvat eluviisi;</p> <p>91) mõistab, et inimene on looduse osa ning inimeste elu sõltub loodusest, suhtub loodusesse säästvalt;</p> <p>92) toimib keskkonnahoidliku tarbijana;</p> <p>93) märkab kodukoha ja Eesti keskkonnaprobleeme ning on motiveeritud osalema eakohastel keskkonnakaitseüritustel;</p>

	<p>94) selgitab looduskaitse vajalikkust, toob näiteid kaitsealade, kaitsealuste liikide ja üksikobjektide kohta;</p> <p>95) iseloomustab kaardi järgi kaitsealade paiknemist Eestis, sh oma kodukohas;</p> <p>96) põhjendab niidu kui Eesti liigirikkaima koosluse elurikkust ja kaitsmise vajalikkust;</p> <p>97) selgitab keskkonnakaitse vajalikkust;</p> <p>98) põhjendab olmeprügi sortimise ja töötlemise vajadust ning sordib olmeprügi;</p> <p>99) analüüsib enda ja oma pere tarbimist ning hindab selle mõju keskkonnale;</p> <p>100) toob näiteid kodukoha ja Eesti keskkonnaprobleemide kohta ning pakub nende lahendamise võimalusi;</p> <p>101) teab organismide kaitsmise vajadust ja erinevate liikide kaitsemeetmeid Eestis;</p> <p>102) nimetab Eesti tähtsamaid pärandkooslusi;</p> <p>103) teab niidu liigirikkuse kujunemise põhjuseid;</p> <p>104) eristab liigikaitset ja keskkonnakaitset.</p>
--	---

Inglise keel 3 tundi nädalas, 105 tundi õppeaastas

Lõiming:

Eesti keel – täisminevik, omadussõnade võrdlusastmed, teksti ümberjutustamine, ajavormid, tekstist arusaamine, tõlkimine, sõnaraamatu kasutamine;

Geograafia – inglise keelt kõnelevate maade tutvustamine, Suurbritannia kaardi uurimine;

Loodusõpetus– eksootilised loomad, taimed, ilm;

Matemaatika – kuupäevad, järgarvud, aastaarvud;

Kehaline kasvatus- spordialad;

Kunstiõpetus – sõnavara õppimine piltide joonistamise ja värvimise kaudu.

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Kõnearendus, lugemine, kuulamine ja kirjutamine Mina - lemmiktegevused, tegevused vaheajal; Perekond ja kodu - pereliikmete hobid, sugupuu, kodused ülesanded; Sõbrad - klassikaaslased, klassiekskursioon; Keskkond, keskkonna hoidmine, kodukoht Eesti; Meedia - raadio, televisioon, internet; Õpitavat keelt kõnelevad maad - Scotland, The UK; Õppimine ja töö - koolivaheajad, ametid, tulevikutöökoht; Toimetulek stressiga; Harrastused ja kultuur - hobid, muusika, raamatud, reisimine.</p> <p>Keeleteadmised Nimisõnad - mitmus, erandlik mitmus; Artikkel: umbmäärane ja määrav artikkel, artikli puudumine; Omadussõna - omadussõnade võrdlemine, erandlikud võrdlusastmed; tarindid not + adjective + enough;</p>	<p>Kuulamisel</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) saab aru õpitud sõnavara ulatuses tekstidest, lauludest, samuti passiivset sõnavara sisaldavatest tekstidest; 2) mõistab konteksti abil neis esinevaid üksikuid tundmatuid sõnu; 3) oskab eristada kuulatavast tekstist vajalikku informatsiooni; 4) eristab selgelt kuni kolme vestluses osaleva inimese kõnet. <p>Kõnelemisel oskab</p> <ol style="list-style-type: none"> 5) vestelda ja vastata küsimustele õpitud temaatika piires; 6) õpitud sõnavara piires rääkida igapäevastest tegevustest ja harrastustest; 7) võrrelda oma perekonda sõbra perekonnaga, oma koolielu teiste omaga; 8) küsitleda oma kaaslast ja saadud infot edasi anda; 9) väljendada ja põhjendada oma arvamust; 10) kasutada õpitud fraase õige intonatsiooniga; 11) kirjeldada pilte;

<p>Asesõna - isikulised asesõnad, umbmäärased asesõnad some, any, no ja nende liitvormid; Tegusõna - modaalsõnad may, can, must; enamkasutatavad reeglipärased ja ebareeglipärased tegusõnad; Tegusõna vormistik - Future simple, Be going to future, Past continuous, Present perfect); Reported speech (saatelause on olevikus); Määrsõna - sagedusmäärsõnad ever, again, järjestavad määrsõnad first, finally; Sidesõna - that, when; Eessõna - enamkasutatavad eessõnad, eessõnalised väljendid depend on, at the top/bottom; Lauseõpetus - siduvad laused (which/that); Sõnatuletus -nimisõna tuletusliited -er ja -or; Õigekiri - nimisõna mitmuse lõpud, omadussõnade võrdlusastmed, verbi vormid.</p>	<p>12) hääldada kõiki võõrhäälikuid korrektselt.</p> <p>Lugemisel 13) oskab leida tekstist olulist; 14) saab aru vähesel määral tundmatuid sõnu sisaldavatest lühitekstidest, kasutades piltide, konteksti või sõnaraamatu abi; 15) on tuttav erinevate lugemisstrateegiatega.</p> <p>Kirjutamisel oskab 16) täita aadressi ja isiklike andmeid nõudvat ankeeti; 17) eeskuju järgi kirjutada küllakutset, õnnitlus- ja tänukaarti; 18) kirjutada sõbrale kirja ja elektronkirja, kasutades õpitud keelendeid; 19) lõpetada lauseid ja fraase; 20) kirjutada lühijutukesi; 21) kirjutada õpitud teksti põhjal etteütlust ja seda parandada.</p>
---	---

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Kõnearendus-, lugemine- ja kuulamine. MINA nimi, vanus, elukoht, välimus, lemmiktegevused. PEREKOND JA KODU pereliikmed, sugulased, aadress, maja, korter, lemmiktegevused, ühistegevus. SÕBRAD nimi, vanus, elukoht, ühised tegevused. KESKKOND, KODUKOHT, EESTI aastaajad, ilm, loomad, linnud, Eesti asukoht, keel, pealinn, sümbolid. ÕPITAVAT KEELT KÕNELEVAD MAAD riigi nimi, pealinn, lipp, raha, keel, rahvas, tähtsamad pühad. HARRASTUSED JA VABAAEG huvialad, mängud, sport, muusika, raamatud, kolleksioneerimine, üritused, kino.</p> <p>Keeleteadmised Nimisõna ainsus, mitmus, ainsuslikud, mitmuslikud sõnad, pärisnimed, kohanimed, meessugu (брат, день, попугай, дядя), naissugu (сестра, семья, ночь), kesksugu (окно, платье, кино) nimisõna käändeline vorm (любить маму, смотреть телевизор, учиться в школе, помогать маме, кататься на лыжах, нет Димы, у Веры, около дома, из книги, песня о ёлке) Omadussõna ainsus, mitmus, mees-, nais- ja kesksugu, ühildumine nimisõnadega arvus, soos, Arvsõna põhiarvud 1-100 Asesõna isikulised asesõnad ja käändeline vorm (у меня), omastavad asesõnad ja nende ühildumine nimisõnaga soos ja arvus, näitavad asesõnad (этот, тот), eitavad asesõnad (никто, ничто) ja küsivad asesõnad (кто, что, где, когда, куда, чей, чья, чьё, чьи) Tegusõna pöörded, ainsus, mitmus, olevik, minevik, enamkasutatavad 1. ja 2. pöördkonna tegusõnad, enesekohased tegusõnad ja nende pööramine olevikus ja minevikus, liikumisverbid (идти, ехать)</p>	<p>Kuulamisel: 1) saab aru õpitud sõnavara ulatuses tekstidest 2) mõistab konteksti abil neis esinevaid üksikuid tundmatuid sõnu 3) oskab eristada kuulatavast tekstist vajalikku informatsiooni 4) eristab selgelt kuni kolme erineva vestluses osaleva inimese kõnet,</p> <p>Kõnelemisel: 5) oskab vestelda ja vastata küsimustele õpitud temaatika piires, 6) oskab rääkida igapäevastest tegevustest ja harrastustest õpitud sõnavara piires, 7) kasutab õpitud fraase õige intonatsiooniga, jälgendab kuuldu keelele omase lauserütmiga 8) oskab võrrelda oma perekonda sõbra perekonnaga 9) oskab väljendada ja põhjendada oma arvamust, kirjeldada pilte 10) hääldab kõiki võõrhäälikuid korrektselt.</p> <p>Lugemisel: 11) oskab leida tekstist olulist 12) saab aru kuni 2% tundmatuid sõnu sisalduvatest lühitekstidest, kasutades piltide, konteksti või sõnaraamatu abi, 13) on tuttav erinevate lugemisstrateegiatega.</p> <p>Kirjutamisel: 14) oskab täita aadressi ja isiklike andmeid nõudvat ankeeti, 15) oskab kirjutada eeskujuga järgi küllakutset, õnnitlus- ja tänukaarti, 16) oskab kirjutada lühijutukesi, 17) oskab kirjutada õpitud teksti põhjal etteütlust ja seda parandada, 18) oskab lõpetada lauseid ja fraase.</p>

<p>Määrsõna ajamäärsõna (когда), kohamäärsõnad (тут, там) ja viisimäärsõnad (хорошо, плохо).</p> <p>Eessõna в, на, у, из, о</p> <p>Sidesõna и, а, что</p> <p>Tähestik vene keele häälikute ja häälikuühendite õige artikulatsioon ja märkimine kirjas (tähe ja hääliku ühteviimine), kergesti segiminevad tähed (р, п, и, в, с, х) susisevad ja sisisevad (ж, ш, ч, ц, щ) häälikud, helilised ja helitud; peenendatud ja peenendamata kaashäälikud, märgi ь kasutamine (koht ja eesmärk), täishäälikud (е, ё, я) ja rõhuta ja rõhulised täishäälikud, ж, ш, ц, ч, щ -ga algavad silbid, sxna ja lauserõhud, intonatsioon jaatavas, eitavas ja küsilause (küsisõnaga ja ilma)</p> <p>Kirjavahemärgid punkt, koma, küsi- ja hüüumärk.</p>	
---	--

Inimeseõpetus 1 tund nädalas, 35 tundi õppeaastas

Lõiming:

Eesti keel: suutlikkus väljendada ennast selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult; lugeda ja mõista erinevaid tekste. Info hankimine ja selle kriitiline hindamine, tööde vormistamine ning autoriõiguse kaitse. Oskus loogiliselt arutleda, põhjendada

Võõrkeel: teadmised erinevatest kultuuridest ja traditsioonidest, oma ja teiste kultuuride erinevuste mõistmine ning lugupidamine teiste keelte ja kultuuride vastu mitmekultuurilises ühiskonnas.

Matemaatika: ressursside planeerimine (aeg, raha), matemaatiline kirjaoskus, arvandmete esitlemine ja tõlgendamine (graafikud, tabelid, diagrammid), oskus probleeme püstitada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada, lahendusideid analüüsida ning tulemuse tõesust kontrollida.

Loodusained: inimese anatoomiaalased teadmised aitavad aru saada murdeas toimuvatest muutustest kehas ning uimastite toimest ja erinevatest haigustest. Majanduse ressursid, ühiskonna jätkusuutlikkus, säästlik tarbimine, keskkonnaprobleemide märkamine ja mõistmine ning jätkusuutliku ja vastutustundliku eluviisi väärtustamine.

Tehnoloogia- ja kunstiõpetus: erinevad eneseväljendusvõtted. Oskus hinnata tehnoloogia rakendamisega kaasnevaid võimalusi ja ohte, rakendada nüüdisaegseid tehnoloogiaid tõhusalt ning eetilisel oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonna kujundamisel.

Sotsiaalsed: ametid ja elukutsed erinevates ühiskondades, tehnika ja tootmise arengu seos muutustega ühiskonnas; tööturg, kutsesuunitlus ja karjääri planeerimine.

Kehaline kasvatus: suutlikkus mõista ja väärtustada kehalise aktiivsuse tähtsust tervisliku eluviisi osana, arendada sallivat suhtumist kaaslastesse ning koostööpõhimõtteid tervislikku eluviisi järgides.

Õppesisu	Õpitulemused
Mina ja suhtlemine Enesesse uskumine. Enesehinnang Konfliktid iseendaga. Sisemiste konfliktide lahendamine Eneseanalüüs. Enesekontroll. Oma väärtuste selgitamine	1) Analüüsib enda iseloomujooni ja omadusi, väärtustades positiivseid jooni ja omadusi. 2) Mõistab, mis mõjutab enesehinnangut ning kuidas see kujuneb. 3) Mõistab enesekontrolli olemust ning demonstreerib õpitu olulisust oma käitumise kontrolli, saades hakkama vihaga ja teiste emotsioonidega.

	4) Oskab suheldes enda kohta tagasisidet anda ning teistelt seda vastu võtta.
Enesekontrolli võtted	5) Oskab selgitada ja põhjendada oma väärtusi seoses eneseanalüüsiga
Suhtlemine teistega Minu ja teiste vajadused. Vajaduste hierarhia Suhtlemise komponendid. Verbaalne ja mitteverbaalne suhtlemine Aktiivne kuulamine. Tunnete väljendamine. Eneseavamine. Eelarvamused Suhtlemine ja viisakus Kehtestav, agressiivne ja alistuv käitumine. Ei ütlemine ennast ja teisi kahjustava käitumise korral Vabandamine ja süüteo ülestunnistamine	6) Tunneb ära enda ja teiste inimeste põhilised vajadused ning teadvustab neid. 7) Teab suhtlemise olemust ning väärtustab tõhusate suhtlusoskuste vajalikkust; eristab verbaalset ja mitteverbaalset suhtlemist. 8) Kirjeldab erinevaid mitteverbaalseid suhtlusvahendeid ning nende mõju verbaalsele suhtlemisele. 9) Demonstreerib õpituatsioonis aktiivse kuulamise võtteid; mõistab eneseavamise mõju suhtlemisele. 10) Demonstreerib õpituatsioonis, kuidas väljendada oma tundeid verbaalselt, säilitades ja tugevdades suhteid. 11) Teadvustab eelarvamuste mõju suhtlemisele igapäevaelus ning toob selle kohta näiteid. 12) Eristab ning kirjeldab kehtestavat, agressiivset ja alistuvat käitumist ning mõistab nende käitumiste mõju suhetele. 13) Teab, et ei ütlemine on oma õiguste eest seismine, oskab partnerit arvestavalt öelda ei ennast ja teisi kahjustava käitumise korral ning aktsepteerib partneri ei ütlemist ennast ja teisi kahjustava käitumise korral. 14) Väärtustab positiivset suhtumist endasse ja teistesse.
Konfliktid Konfliktide olemus ja põhjused Tõhusad ja mittetõhusad konfliktide lahendamise teed Kriitikaga hakkamasaamine Läbirääkimiste pidamine	15) Selgitab konflikti häid ja halbu külgi ning aktsepteerib konflikte kui osa elust. 16) Teab, eristab ja kirjeldab efektiivseid ning mitteefektiivseid konflikti lahendamise viise. 17) Kasutab õpituatsioonis konflikte lahendades tõhusaid viise ning väärtustab neid.
Otsustamine ja probleemilahendus Otsustamine ja probleemide lahendamine. Erinevate käitumisviiside leidmine probleeme lahendades Tagajärgede arvestamine probleemilahenduses.	18) Teab ja oskab õpituatsioonis otsuseid langetades leida erinevaid lahendusviise. 19) Kirjeldab otsustades erinevate lahendusviiside puudusi ja eeliseid. 20) Mõistab otsustades lahendusviiside lühi- ja pikaajalisi tagajärgi.

<p>Vastutus otsustamisel Sotsiaalsete dilemmade lahendamine otsustamisel</p>	<p>21) Selgitab ja kirjeldab eri situatsioonidesse sobiva parima käitumisviisi valikut; väärtustab vastutuse võtmist otsuseid langetades.</p>
<p>Positiivne mõtlemine Positiivne mõtlemine. Positiivsed jooned ja omadused endas ning teistes, nende märkamine Positiivne mina</p>	<p>22) Nimetab ja väärtustab enda ning teiste positiivseid omadusi. 23) Väärtustab positiivset mõtlemist.</p>
<p>Suhted teistega Tõhusad sotsiaalsed oskused: üksteise aitamine, jagamine, koostöö ja hoolitsemine. Sallivus enda ja teiste vastu. Hoolivus Toetus ning abi teistele inimestele ja teistelt inimestelt Sõprussuhted. Usaldus suhtes. Empaatia. Vastutus suhtes. Kaaslaste mõju ja surve Erinevuste ja mitmekesisuse väärtustamine. Isikuseärasused. Soolised erinevused. Erivajadustega inimesed Eelarvamuste mõju suhetele</p>	<p>24) Kirjeldab tõhusate sotsiaalsete oskuste (üksteise aitamise, jagamise, koostöö ja hoolitsemise) toimimist igapäevaelus. 25) Oskab abi pakkuda ning teistelt abi vastu võtta. 26) Väärtustab hoolivust, sallivust, koostööd ja üksteise abistamist. 27) Eristab inimeste erinevaid rolle suhetes ning nende muutuvat iseloomu. 28) Demonstreerib õpitu olukorras oskust näha olukorda teise isiku vaatenurgast. 29) Tähtsustab oskust panna end teise inimese olukorda ja mõista tema tundeid ning väärtustab empaatilist suhtlemist. 30) Väärtustab sõprust kui vastastikuse usalduse ja toetuse allikat. 31) Kirjeldab kaaslaste rühma arvamuste, valikute ja käitumise mõju ning surve tagajärgi. 32) Mõistab isikuseärasusi ning teadvustab soolisi erinevusi ja inimeste erivajadusi.</p>

Ajalugu   **2 tundi nädalas, 70 tundi õppeaastas**

Lõiming:

Eesti keel- õigekiri, funktsionaalne lugemine;

Kirjandus- müüdid, kirjandusajalugu, eepos, legendid;

Matemaatika- ajatelg, positiivsed negatiivsed arvud, rooma numbrid;

Ühiskonnaõpetus- valitsemisvormid, varanduslik ebavõrdsus, riiklus, seadusloome, religioonid, rituaalid;

Geograafia- loodusrahvad maailmas, maailmajaod, Eesti kaart muinasajal, erinevad geograafilised objektid;

Kunstiõpetus- mõisted: skulptuur, reljeef, püramiid, tempel.

Õppesisu	Õpitulemused
Sissejuhatus 1. Maa, inimene, aeg, ajaarvamine 2. Ajalugu ja ajalooallikad, allikmaterjalide tõlgendamine	1) Mõistab, kuidas toimib ajaarvamine. 2) Teab, et mineviku kohta saab teavet ajalooallikatest. 3) Töötab lihtsamate allikatega, kasutab ajalooallikatega seonduvaid mõisteid: kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas.
MUINASAEG Muinasaja arengujärgud ja nende üldiseloostus 1. Kiviaja inimese tegevusalad 2. Põlluharimise algus, loomade kodustamine, käsitöö areng 3. Metallide kasutusele võtmine 4. Eesti muinasaja üldiseloostus: Pulli, Kunda	4) Kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid. 5) Näitab kaardil ning põhjendab, miks ja mis piirkondades sai alguse põlluharimine. 6) Teab, missuguseid muudatusi ühiskonnaelus tõi kaasa metallide kasutusele võtmine.
VANAD IDAMAAD Vanaaja sisu ja üldiseloostus 1. Ajalised piirid 2. Looduslikud olud	7) Selgitab miks, kus ja millal tekkisid vanaaja kõrgkultuurid. 8) Oskab näidata kaardil Egiptust ja Mesopotaamiat. 9) Mõistab, mida ühist ja iseloomulikku on Idamaade tsivilisatsioonides.
Vana-Egiptus 1. Egiptuse riigikorraldus 2. Egiptus võimsuse tipul: Thutmosis III, Ramses II, Thutanhamon	10) Teab, milline oli vanaaja riiklik korraldus ning kes olid järgmised isikud: Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon.

3. Egiptlaste eluolu 4. Egiptlaste religioon 5. Egiptlaste kultuurisaavutused	11) Kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptuse näitel, tunneb Egiptuse kultuuri- ja teadussaavutusi meditsiinis, matemaatikas, astronoomias, oskab tuua näiteid kirjandusest, kujutavast kunstist, teab Egiptuse püramiide.
<i>Mesopotaamia</i> 1. Sumerid: linnad ja linnriigid, leiutised (ader, potikeder, ratas) 2. Babüloonia: Hammurapi seadused 3. Kultuurisaavutused Mesopotaamias, religioon 4. Eluolu	12) Teab, milline oli Mesopotaamia riiklik korraldus. 13) Teab, kes oli Hammurapi. 14) Mõistab vanaaja kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ning oskab tuua näited Mesopotaamia ajaloost. 15) Kirjeldab vanaaja elulaadi Mesopotaamias.
<i>Iisraeli ja Juuda riik</i> 1. Ainujumala usk 2. Vana Testament	16) Teab, et Iisraelis tekkis monoteistlik religioon. 17) Teab, mis on Vana Testament.
VANA-KREEKA Vanim kõrgkultuur Euroopas 1. Kreeka loodus ja rahvastik 2. Kreeta ja Mückeene kultuur	18) Oskab näidata kaardil Kreetat, Kreetat, Balkani poolsaart, Ateenat, Spartat. 19) Teab, et Vana-Kreeka tsivilisatsioon sai alguse Kreeta-Mückeene kultuurist.
<i>Kreeka linnriigid</i> 1. Ühiskonna-korraldus ja kasvatus Ateenas ning Spartas 2. Linnriikide nõrgenemine ja alistamine Makedooniale 3. Aleksander Suure sõjaretk ja maailmariigi tekkimine	20) Kirjeldab Vana-Kreeka ühiskonna-korraldust Ateena ja Sparta näitel, võrdleb neid kirjelduse põhjal. 21) Seletab ja kasutab järgmisi mõisteid: polis, rahvakoosolek, akropol, agoraa, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori, hellenid. 22) Tunneb Aleksander Suure osa ajaloos, teab tema vallutuste tagajärgi ning oskab näidata riigi laienemist hellenismi perioodil.
<i>Vana-Kreeka kultuur ja eluolu</i> 1. Kultuur ja religioon Hellase maailma ühendajana 2. Religioon ja mütoлогия: Homerose kangelas- eepika 3. Olümpiamängud 4. Ajalookirjutus ja filosoofia 5. Kreeka teater 6. Kunst: arhitektuur (Ateena akropol), skulptuur, vaasimaal 7. Hellenite igapäevaelu 8. Hellenistlik kultuur 9. Vana-Kreeka kultuuri tähtsus	23) Teab Vana-Kreeka kultuuri ja eluolu iseloomulikke jooni järgmistes valdkondades: kirjandus, teater, religioon, kunst, sport. 24) Jutustab olümpiamängudest ja kreeka kunstist. 25) Oskab nimetada tähtsamaid kreeka kultuuritegelasi. 26) Püüab vaadelda maailma minevikus elanud inimeste pilgu läbi ning aru saada nende inimeste elulaadist.

<p>VANA-ROOMA Rooma riigi tekkimine 1. Looduslikud olud 2. Rooma linna tekkimine 3. Kuningad, vabariigi algus</p>	<p>27) Teab Rooma riigi tekkelugu ning näitab kaardil Apenniini poolsaart, Vahemerd, Kartaagot ja Roomat. 28) Selgitab Rooma vabariigi riigikorda.</p>
<p><i>Rooma vabariik</i> 1. Rooma vallutab Itaalia. 2. Rooma vallutused Ida-Vahemere maades 3. Kodusõjad Roomas, Caesar, vabariigi lõpp</p>	<p>29) Oskab näidata kaardil Rooma riigi laienemist. 30) Teab, kuidas said roomlased Vahemere maade valitsejateks. 31) Seletab, miks ja kuidas lõppes vabariigi ajajärk.</p>
<p><i>Rooma keisririik</i> 1. Ühiskondlik korraldus. Augustus 2. Rooma impeerium ja selle lõhenemine</p>	<p>32) Selgitab Rooma keisririigi valitsemiskorda. 33) Tunneb Rooma ühiskonna üldist arengut keisriajal. 34) Teab, miks lõhenes Rooma keisririik.</p>
<p><i>Vana-Rooma kultuur ja eluolu</i> 1. Rahvas ja eluolu 2. Rooma kui impeeriumi keskus ja antiikaja suurlinn 3. Avalikud mängud 4. Rooma õigus 5. Kunst ja arhitektuur 6. Ristiusu teke. Uus Testament</p>	<p>35) Iseloomustab eluolu ja kultuuri Rooma riigis, tunneb rooma kultuuri tähtsamaid tegelasi. 36) Teab, kes oli Jeesus Kristus, mõistab kristluse tähtsust inimkonna ajaloos. 37) Tunneb olulisi sündmusi Euroopa ajaloost, seostab neid omavahel; mõistab vanaaja kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos; kasutab ajalookaarti.</p>

Muusikaõpetus 1 tundi nädalas, 35 tundi õppeaastas

Lõiming:

Emakeel – arutelu, analüüs, sõnavara laiendamine, silbitamine teksti rütmistamisel, teksti tähenduse mõistmine, mälu arendamine, ilmekus, diktsioon, regivärsside ja lihtsamate laulusõnade loomine;

Kirjandus- autorlus;

Matemaatika – helipikkused, helikõrgused, laulu vorm, seostamisoskus, loogika, mälu, rütmivältused, takt ja taktimõõt;

Kunstiõpetus – noodigraafika harjutamine, ajastud, stiilid, kõlavärv, muusika meeleolu visualiseerimine;

Tehnoloogia – lihtsamate rütmipillide valmistamine;

Arvutiõpetus- muusikalise teabe otsimine ja leidmine;

Kehaline kasvatus – kehapillisaated, koordineerimine, hingamine, laulu- ja ringmängud, kehaline tegevus läbi liikumise ja loovülesannete;

Loodusõpetus – laulud ja kuulumisrepertuaar, mis on seotud loodusega;

Inglise keel- võõrkeelsete laulutekstide mõistmine;

Geograafia/Ühiskonnaõpetus– Eesti ja erinevate maade kultuurilugu, riikide asukohad geograafilisel kaardil;

Ajalugu – kultuuri ajalugu käsitletakse koos ajaloo tähtsamate sündmustega.

Õppesisu	Õpitulemused
Laulmine	1) laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt; on teadlik häälehoiu vajadusest; 2) seostab relatiivseid helikõrgusi absoluutsete helikõrgustega 3) rakendab muusikalisi teadmisi ning arvestab muusika väljendusvahendeid üksi ja rühmas lauldes; 4) laulab eakohaseid ühe- ja kahehääelseid laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule;

	5) laulab peast kooliastme ühislause: „Eesti hümn” (F. Pacius), „Eesti lipp” (E. Võrk), „Kas tunned maad” (J. Berad), „Kui Kungla rahvas” (K. A. Hermann), „Mu isamaa armas” (saksa rahvalaul), „Meil aiaäärne tänavas” (eesti rahvalaul), „Püha öö” (F. Gruber).
Pillimäng	6) kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille kaasmängudes ja/või <i>ostinato</i> ’des; 7) rakendab musitseerides 6-keelse väikekandle või plokkflöödi mänguvõtteid; seostab absoluutseid helikõrgusi pillimänguga; 8) kasutab pillimängus muusikalisi teadmisi ja oskusi.
Muusikaline liikumine	9) tunnetab ja väljendab liikumises meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat ning vormi; 10) tantsib eesti laulu- ja ringmänge; 11) väljendab liikumise kaudu eri maade rahvamuusikale (sh rahvatantsudele) iseloomulikke karaktereid.
Omalooming	12) loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja/või <i>ostinato</i> ’sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel; 13) kasutab improvisatsioonides astmemudeleid; 14) loob tekste: regivärsse, lihtsamaid laulusõnu jne; 15) kasutab muusika karakteri ja meeleolu väljendamiseks loovliikumist.
Muusika kuulamine ja muusikalugu	16) kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendeid: meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat, tämbrit ja vormi; 17) on tutvunud Soome, Vene, Läti, Leedu, Rootsi, Norra, Suurbritannia, Iiri, Poola, Austria, Ungari või Saksa muusikatraditsioonidega ja suhtub neisse lugupidavalt; 18) iseloomustab kuulatavat muusikapala ning põhjendab oma arvamust, kasutades muusika oskussõnavara; 19) teadvustab muusikateoste autorikaitse vajalikkust ning on tutvunud sellega kaasnevate õiguste ja kohustustega.
Muusikaline kirjaoskus	20) mõistab allolevate heliväljenduste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes; 21) mõistab taktimõõtude 2/4, 3/4, 4/4 ja eeltakti tähendust ning arvestab neid musitseerides;

	<p>22) kasutab laule õppides relatiivseid helikõrgusi (astmeid) ning seostab neid absoluutsete helikõrgustega (tähtnimedega);</p> <p>23) mõistab viiulivõtme ja absoluutsete helikõrguste g–G2 tähendust ning kasutab neid musitseerides;</p> <p>24) mõistab duur-, moll-helilaadi ja helistike C–a, G–e, F–d tähendust ning kasutab neid musitseerides;</p> <p>25) mõistab allolevate oskussõnade tähendust ning kasutab neid praktikas:</p> <p>a) eeltakt, viiulivõti, klaviatuur, duur-helilaad, moll-helilaad, absoluutsed helikõrgused (tähtnimed), helistik, toonika ehk põhiheli, helistikumärgid, juhuslikud märgid, diees, bemoll, bekarr, paralleelhelistikud;</p> <p>b) vokaalmuusika, soololaul, koorilaul, instrumentaalmuusika, interpreet, improvisatsioon;</p> <p>c) tämber, hääleliigid (sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass), pilliliigid (keelpillid, puhkpillid, löökpillid, klahvpillid, eesti rahvapillid);</p> <p>d) tempo, <i>andante</i>, <i>moderato</i>, <i>allegro</i>, <i>largo</i>, <i>ritenuto</i>, <i>accelerando</i>, <i>dünaamika</i>, <i>piano</i>, <i>forte</i>, <i>mezzopiano</i>, <i>mezzoforte</i>, <i>pianissimo</i>, <i>fortissimo</i>, <i>crescendo</i>, <i>diminuendo</i>;</p> <p>26) kordavalt I kooliastme muusikaline kirjaoskus ja oskussõnavara.</p>
Õppekäigud	<p>27) arutleb ja avaldab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil;</p> <p>28) kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara.</p>

Kunstiõpetus 1 tundi nädalas, 35 tundi õppeaastas

Lõiming

Kunsti seostatakse teiste ainevaldkondadega läbi väärtushoiakute kujundamise, maailma kultuurilise mitmekesisuse teadvustamise, erinevate mõistete kasutamise ning erinevate õppeainete ja -projektide.

Sotsiaalsed: oskus teiste inimeste ja inimrühmadega suhelda, erinevate kultuuride kombed ja pärimused;

Emakeel ja võõrkeeled: verbaalne väljendusoskus, diktsioon, funktsionaalne lugemisoskus, infokanalite kasutamine;

Kirjandus: eri ajastute ja kultuuride lood kunstis, teatri- ja filmikunstis;

Loodusained: looduskeskkond ja selle eluvormide mitmekesisus ning helide, valguse ja värvide omadused;

Matemaatika: seoste loomine, loogiline mõtlemine;

Käsitöö ja tehnoloogia: käeline tegevus, loov mõtlemine läbi loomise protsessi, erinevad tehnoloogiad ja tehnikad;

Kehaline kasvatus: kehatunnetus, tähelepanu, motoorika, reageerimiskiirus ja koordinatsioon.

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Figuurid - liikumisasendis inimese kujutamine, proportsioonide analüüs. Inimeste, loomade ja lindude skitseerimine. Taimede ja eluta looduse vormid. Taimede ja eluta looduse skitseerimine, vaikelu maalimine.</p> <p>Temaatiline kompositsioon - erinevate tegevuste, paikade kujutamine.</p> <p>Meeleolude edastamine. fantastiliste esemete ja olendite kujutamine.</p> <p>Dekoratiivne kompositsioon - sümmeetriliste motiivide kujundamine, rahvusliku ornamendi kasutamine. Kirja elementide õppimine.</p> <p>Struktuurikombinatorika - ülesannete kujundamine paberist, papist, looduslikest materjalidest, ruumiliste objektide voolimine.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) omab ettekujutust visuaalse kunsti liikidest ning nende väljendusvahendeist; 2) tunneb ainekavas kasutatavaid visuaalse kunsti mõisteid ja oskab neid kõnes kasutada; 3) oskab kasutada ainekavas loetletuid töömaterjale ja -vahendeid; 4) oskab valikuliselt kasutada tehnikaid ja kujutamiskiise loominguks eneseväljenduseks, 5) tunneb abstraktsele vormi – ja värviõpetusele omaseid väljendusvõimalusi 6) ning lihtsamaid kompositsioonivõtteid, oskab neid kasutada kujundamisülesannete lahendamisel ruumis ja tasapinnal; 7) tunneb keraamilise voolimise ja kujundamise võtteid.

<p>Värvusõpetus - dekoratiivne ja temaatiline kompositsioon. Meeleolu väljendamine, värvuste kooskõlade leidmine.</p> <p>Hele-tumedusõpetus - kompositsiooni peaelementide esiletoomine heletumeduse abil.</p> <p>Punkti- ja jooneõpetus -temaatilise ja dekoratiivse kompositsiooni tööülesanded.</p> <p>Vestlused kunstist - teoste vaatlemine ja analüüsimine.</p> <p>Põhimõisted ja ainekultuurist tulenev põhifaktoloogia: Mõistete originaal, koopia, reproduktsioon tundmaõppimine.</p>	
--	--

Käsitöö ja kodundus 2 tundi nädalas, 70 tundi õppeaastas

Lõiming:

Lõimimisel kasutatakse ainetevahelisi seoseid, et toetada õpilasel tervikliku maailmapildi tekkimist.

Eesti keel: lühendid, õigekiri ja korrektne sõnakasutus suulises kõnes, oskus kuulata;

Geograafia: kliima eripära meil ja mujal maailmas;

Ajalugu: oskus väärtustada oma seotust enda ja teiste maade ning rahvaste kultuuripärandiga, eestlaste toitumistavad ja rahvakalender;

Inimeseõpetus: tervisliku toitumise põhitõed, tervislikud eluviisid;

Loodusõpetus: jäätmekäitlus, säästva tarbimise põhimõtted;

Matemaatika: massi- ja mahuühikud;

Bioloogia: lambavill ja puuvill;

Muusikaõpetus: rütmid;

Kunstiõpetus: värvusõpetus ja kompositsioon.

Õppesisu	Õpitulemused
KÄSITÖÖ Kavandamine Värvusõpetuse põhitõdede arvestamine esemeid disainides.	1) kavandab omandatud töövõtete baasil jõukohaseid käsitööese-meid; 2) leiab käsitööeseme kavandamiseks ideid eesti rahvakunstist; 3) leiab võimalusi taaskasutada tekstiilmaterjale.
Töö organiseerimine Lihtsama tööjuhendi koostamine. Ühistöö kavandamine.	4) töötab iseseisvalt lihtsama tööjuhendi järgi; 5) järgib töötades ohutusnõudeid ning hoiab korras töökoha; 6) hindab oma töö korrektsust ja esteetilisust
Rahvakunst Rahvuslikud mustrid ehk kirjad tänapäe-vastel esemetel. Rahvuslike detailide kasu-tamine tänapäevast tarbeeset kavandades	7) märkab rahvuslikke kujunduselemente tänapäevastel esemetel; 8) kirjeldab muuseumis olevaid rahvuslikke esemeid.
Materjalid	9) kirjeldab looduslike kiudainete saamist, põhiomadusi, kasutamist ja hooldamist;

Õmblusniidid, käsitööniidid ja -lõngad. Erinevatest tekstiilmaterjalidest esemete hooldamine.	10) eristab telgedel kootud kangaid trikotaažist ning võrdleb nende omadusi; 11) seostab käsitöölõnga jämedust ja eseme valmimiseks kuluvat aega.
Tööliigid	12) kasutab tekstiileset kaunistades ühe- ja kaherealisi pisteid; 13) seab õmblusmasina töökorda, traageldab ning õmbleb lihtõmblust ja palistust; 14) lõikab välja ja õmbleb valmis lihtsama eseme; 15) mõistab täpsuse vajalikkust õmblemisel ning järgib seda oma töös; 16) heegeldab ja koob põhisilmuseid ning tunneb mustrite ülesmärkimise viise ja tingmärke; 17) heegeldab ja koob lihtsa skeemi järgi.
KODUNDUS Toit ja toitumine Toiduainete säilitamine.	18) teab erinevaid toiduainerühmi ning tunneb neisse kuuluvaid toiduaineid ja nende omadusi, 19) võrdleb pakendiinfo järgi erinevate toiduainete toiteväärtust; 20) teab, mis toiduained riknevad kergesti, ning säilitab toiduaineid sobival viisil; 21) hindab oma toitumisharjumuste vastavust toitumisõpetuse põhitõdedele ning teeb ettepanekuid tervislikumaks toiduvalikuks.
Töö organiseerimine ja hügieen Tööde järjekord toitu valmistades. Ühise töö analüüsimine ja hindamine.	22) teadvustab hügieenireeglite järgimise vajadust köögis töötades; 23) koostab koos kaaslastega tööplaani, lepib kokku tööjaotuse, täidab ülesande, hindab rühma töötulemust ja igapäevase rolli tulemuse saavutamisel; 24) suhtub kaaslastesse heatahtlikult ning arvestab teiste arvamust.
Toidu valmistamine Toor- ja segasalatid. Külmad kastmed. Pudrud ja teised teraviljatoidud.	25) kasutab mõõtenõusid ja kaalu ning oskab teisendada mahu- ja massiühikuid; 26) valib töövahendid ja seadmed töö eesmärgi järgi ning kasutab neid ohutusnõudeid arvestades; 27) valmistab lihtsamaid tervislikke toite, kasutades levinumaid toiduaineid ning külma- ja kuumtöötlemistehnikaid.
Lauakombed Sobivate nõude valimine toidu serveerimiseks.	28) katab toidukorra järgi laua, valides ning paigutades sobiva lauapesu, -nõud ja -kaunistused;

	29) peab kinni üldtuntud lauakommetest ning hindab laua ja toitude kujundust.
Kodu korrashoid Jalatsite hooldamine.	30) teeb korrastustöid, kasutades sobivaid töövahendeid; 31) planeerib rõivaste pesemist, kuivatamist ja triikimist hooldusmärkide järgi; 32) näeb kodutööde jaotamises pereliikmete heade suhete eeldust.
Tarbijakasvatus Energia ja vee säästlik tarbimine. Jäätmete sorteerimine	33) teab väljendite „kõlblik kuni ...“ ja „parim enne ...“ tähendust; 34) tunneb jäätmete hoolimatust käitlemisest tulenevaid ohte keskkonnale ning teab enda võimalusi, kuidas aidata kaasa jäätmete keskkonnasäästlikule käitlemisele; 35) käitub keskkonnahoidliku tarbijana; 36) oskab valida erinevaid kaupu ja oma valikut põhjendada; 37) analüüsib oma taskuraha kasutamist.
PROJEKTITÖÖD Õpilased saavad valida kahe või enama valikteema või aineprojekti vahel. Projekti-tööd kavandatakse iga õppeaasta alguseks tehnoloogia ning käsitöö ja kodunduse õpetaja koostöös. Projektitööd valitakse, pidades silmas kohalikke traditsioone, uudseid ja tavapäraseid töötlemisviise ning teatud teema süvitsi käsitlemise huvi.	38) teadvustab end rühmatöö, projektitöö ja teiste ühistöös toimuvate tegevuste liikmena; 39) osaleb aktiivselt erinevates koostöö- ja suhtlusvormides; 40) leiab iseseisvalt ja/või koostöös teistega ülesannetele ning probleemidele lahendeid; 41) suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja arvestab teiste tööalaseid arvamusi; 42) kujundab, esitleb ja põhjendab oma arvamust; 43) väärtustab töö tegemist ning analüüsib töö kulgu
TEHNOLOOGIAÕPETUS Idee ja eskiis. Toote disainimine ja valmistamine erinevatest materjalidest. Levinumad käsi- ja elektrilised tööriistad. Materjalide ühendamine. Viimistluse valik sõltuvalt materjalist ja toote kasutuskeskkonnast. Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemise ajal, ohutud töövõtted.	44) mõistab tehnoloogia olemust ja väärtustab tehnoloogilise kirjaoskuse vajalikkust igapäevaelus; 45) tunneb põhilisi materjale, nende omadusi ning töötlemise viise; 46) disainib ja valmistab lihtsaid tooteid, kasutades selleks sobivaid töövahendeid; 47) tunneb põhilisi materjale, nende omadusi ning töötlemise viise; 48) teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid; 49) väärtustab ja järgib tööprotsessis väljakujunenud käitumismaneere.

Tehnoloogiaõpetus 2 tundi nädalas, 70 tundi õppeaastas

Lõiming:

Tehnoloogia toetub teistes õppeainetes omandatud teadmistele, mis pakub võimalusi jõuda praktilistes tegevustes arusaamisele, et teadmised on omavahel seotud ning igapäevaelus kohaldatavad.

Eesti keel ja kirjandus: ainealase terminoloogia tundmine, tööjuhendi mõistmine, oma tegevuste kirjeldamine ja analüüsimine;

Inimeseõpetus: õpilase enesehinnangu arendamine, minapildi kujundamine, töö kavandamine, tööohutusreeglite järgmine, probleemide lahendamisoskus, suhtlemine kaasõpilastega ja osalemine rühmategevustes;

Ühiskonnaõpetus: säästva tarbimise põhimõtted, töökultuur, tööetika, oskus püstitada eesmärgid, tõlgendada teavet ja analüüsida;

Bioloogia: puidu ehitus ning põhi- ja abitunnused;

Matemaatika: loogilise mõtlemise arendamine, geomeetrilised kujundid, oskus mõõta, arvutada ja teisendada mõõtühikuid;

Kehaline kasvatus: osavus, tähelepanu ja reageerimiskiirus;

Kunstiõpetus: ideede teostamine kavandamisest viimistlemiseni.

Õppesisu	Õpitulemused
1) Tehnoloogia olemus. 2) Tehnoloogiline kirjaoskus ja selle vajalikkus. 3) Süsteemid, protsessid ja ressursid. 4) Tehnoloogia ja teadused. 5) Tehnoloogia, indiviid ja keskkond. 6) Struktuurid ja konstruktsioonid. 7) Transpordivahendid. 8) Energiaallikad.	1) mõistab ja selgitab tehnoloogia olemust ja väärtustab tehnoloogilise kirjaoskuse vajalikkust igapäevaelus; 2) toob näiteid süsteemide, protsesside ja ressursside kohta; 3) loob seoseid tehnoloogia arengu ja teadussaavutuste vahel; 4) seostab tehnoloogiaõpetust teiste õppeainetega ja eluvaldkondadega; 5) iseloomustab ja võrdleb erinevaid transpordivahendeid ning energiaallikaid; 6) kirjeldab ratta ja energia kasutamist ajaloo ning nüüdisajal; 7) kirjeldab inimtegevuse ja tehnoloogia mõju keskkonnale; 8) valmistab töötavaid mudeleid praktilise tööna; 9) kirjeldab tehniliste seadmete ja tehnika arenguloo kujunemist ning selle olulisemaid saavutusi;

	<p>10)väärtustab ning järgib väljakujunenud töölaseid väärtus- ja käitumishoiakuid;</p> <p>11)iseloomustab kodus, olmes, harrastustes ja paikkonnas kasutatavaid lihtsaid tehnoloogilisi süsteeme ja protsesse ning ressursse</p>
<p>Disain</p> <p>1) Eskiis.</p> <p>2) Lihtsa toote kavandamine.</p> <p>3) Tehniline joonis.</p> <p>4) Jooned ja nende tähendused.</p> <p>5) Mõõtmed ja mõõtkava.</p> <p>6) Piltkujutis ja vaated.</p> <p>7) Lihtsa mõõtmestatud tehnilise joonise koostamine ja selle esitlemine.</p> <p>8) Disain. Disaini elemendid.</p> <p>9) Probleemide lahendamine.</p> <p>10)Toote viimistlemine.</p> <p>11)Insenerid ja leiutamine.</p>	<p>1) selgitab joonte tähendust joonisel, oskab joonestada jõukohast tehnilist joonist ning seda esitleda;</p> <p>2) koostab kolmvaate lihtsast detailist;</p> <p>3) teab ja kasutab õpiülesannetes disaini elemente;</p> <p>4) disainib lihtsaid tooteid, kasutades selleks ettenähtud materjale;</p> <p>5) märkab probleeme ja pakub neile omanäolisi lahendusi;</p> <p>6) osaleb õpilasepäraselt uudse tehnoloogilise protsessi loomises, mis on seotud materjalide valiku ja otstarbeka töötlusviisi leidmisega;</p> <p>7) mõistab leiutiste osatähtsust tehnoloogia arengus, teab inseneri elukutse iseärasust ja leiutajate olulisemaid saavutusi;</p> <p>8) joonestab joonist ja disainib lihtsaid tooteid;</p> <p>9) esitleb ideed, joonist või toodet.</p>
<p>Materjalid</p> <p>1) Materjalide liigid (puit, metall, plastid, elektroonika komponendid jne) ja nende omadused.</p> <p>2) Materjalide töötlemise viisid (märkimine, saagimine jne) ning töövahendid (tööriistad ja masinad). Levinumad käsi- ja elektrilised tööriistad.</p> <p>3) Puur- ja treipink.</p> <p>4) Materjalide liited.</p> <p>5) Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemises, ohutud töövõtted.</p>	<p>1) tunneb põhilisi materjale, nende olulisemaid omadusi ja töötlemise viise;</p> <p>2) valib ja kasutab eesmärgipäraselt erinevaid töötlusviise, töövahendeid ja materjale;</p> <p>3) suudab valmistada jõukohaseid liiteid (pulkliide);</p> <p>4) valmistab mitmesuguseid lihtsaid tooteid (sh mänguasju);</p> <p>5) kasutab õppetöös puur- ja treipinki;</p> <p>6) analüüsib ja hindab loodud toodet, sh esteetilisest ja rakenduslikust küljest;</p> <p>7) annab tehtud ülesande või toote kvaliteedile oma hinnangu;</p> <p>8) mõistab ja arvestab kaaslaste erinevaid tööoskuseid;</p> <p>9) teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid;</p>

	<p>10)väärtustab ja kasutab tervisele ohutuid tööviise;</p> <p>11)kasutab materjale säästlikult ning leiab võimalusi nende korduskasutuseks;</p> <p>12)tunneb põhilisi materjale ja nende omadusi ning kasutab neid töös otstarbekalt;</p>
<p>Projektitöö</p> <p>1) Ainekavas üks õppeosa, mille korral õpilased saavad vabalt valida õpperühma.</p> <p>2) Projektitööd võivad olla nii käsitööst, kodundusest kui ka tehnoloogiaõpetusest.</p> <p>3) Õpilane saab valida kahe samaaegse teema vahel.</p> <p>4) Valikteemad võivad olla nt ehistööd, puutööd jne.</p>	<p>1) teadvustab end rühmatöö, projektitöö ja teiste ühistöös toimuvate tegevuste liikmena;</p> <p>2) osaleb aktiivselt erinevates koostöö- ja suhtlusvormides;</p> <p>3) leiab iseseisvalt ja/või koostöös teistega ülesannete ning probleemide lahendeid;</p> <p>4) valmistab üksi või koostöös teistega ülesande või projekti lahenduse;</p> <p>5) suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja arvestab teiste töölaseid arvamusi;</p> <p>6) kujundab, esitleb ja põhjendab oma arvamust;</p> <p>7) väärtustab töö tegemist, sh selle uurimist ja omandatud tagasisidet;</p> <p>8) planeerib tööd ja lahendab sellega seotud ülesandeid;</p> <p>9) teab põhilisi töövahendeid ja töötlemisviise ning oskab neid töös kasutada;</p> <p>10)valmistab lihtsaid tooteid (nt mänguasi, paat, liikuv auto jne).</p>
<p>Kodundus</p> <p>1) Hügieeninõuded köögis töötades.</p> <p>2) Retsepti kasutamine, mõõtühikud.</p> <p>3) Toiduainete kül- ja kuumtöötlemine.</p> <p>4) Makaroniroad ja pudrud.</p> <p>5) Magustoidud.</p> <p>6) Külmad ja kuumad joogid.</p> <p>7) Lauakombed ning lauakatmise tavad ja erinevad võimalused.</p> <p>8) Teadlik ja säästlik tarbimine.</p>	<p>1) teab ja väärtustab tervisliku toitumise põhialuseid;</p> <p>2) tunneb põhilisi toiduaineid ja nende omadusi ning valmistab lihtsamaid toite;</p> <p>3) teadvustab hügieenireeglite järgimise vajadust köögis töötades;</p> <p>4) teeb põhilisi korrastustöid, kasutades selleks sobivaid töövahendeid;</p> <p>5) katab lauda ning peab kinni üldtuntud lauakommetest;</p> <p>6) näeb käelises tegevuses ja mõttetöös võimalust igapäevaelu mitmekesistada ning praktilisi probleeme lahendada;</p> <p>7) oskab valmistada mitmekesiseid ja tervislikke toite.</p>
<p>Praktilised tööd</p> <p>1) Töoeseme kavandamine (mudel, meene, ehe vms).</p> <p>2) Töö teostamine.</p>	

<p>3) Viimistlemine.</p> <p>4) Värvide valik: soojad ja külmad toonid.</p> <p>5) Lihtsa retsepti järgi ühistööna toidu valmistamine (makaroniroad, pudrud, magustoidud), mille käigus toiduaineid nii mõõdetakse kui kaalutakse.</p> <p>6) Tähelepanu pööratakse hügieenireeglitele ning köögi korrastamisele ning jäätmete sorteerimisele.</p> <p>7) Kasutab mõõtmisel sobivaid mõõtühikuid, kirjeldab mõõtühikute suurust temale tuttavate suuruste kaudu.</p>	
--	--

Kehaline kasvatus   **2 tundi nädalas, 70 tundi õppeaastas**

Lõiming:

Eesti keel: spordi- ja liikumisalase teksti, oskussõnade ning terminite mõistmine ja kasutamine; kuulamise ning eneseväljendusoskuse arendamine;

Võõrkeeled: spordialades/liikumisviisides kasutatud võõrsõnade ja mõistete tähenduse leidmine;

Kunst: spordialade/liikumisviiside isikupärane ja loominguline käsitus, valmisolek leida erinevatele ülesannetele uusi ja omanoolisi lahendusi ning oskus märgata ümbritsevas ilu;

Matemaatika ja tehnoloogia: kehaliste võimete ja kehalise aktiivsuse mõõtmine ja analüüs, tehnoloogiliste vahendite kasutamine liikumistegevuste ja kehalise aktiivsuse mõõtmiseks, soorituse parandamiseks ja analüüsiks, sh seoste loomine ja järelduste tegemine;

Sotsiaalsed: tervist väärtustava eluviisi omaksvõtmine ja teadlikkus soodustavad õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kodanikuks. Tervisliku toitumise põhitõdede järgimine;

Loodusõpetus: inimtegevuse ja looduskeskkonna seosed sportides/liikudes, erinevate eluvaldkondade võrdlemine. Keskkonna väärtustamine liikumisel/sportimisel;

Ajalugu: spordiajaloo ja olümpiamängude tutvustamine. Eesti ja teiste rahvaste tantsukultuur. Laulu- ja tantsupeod;

Muusika: rütmitunnetuse arendamine. Rütmi, muusika ja liikumise seostamine.

Õppesisu	Õpitulemused
Teadmised spordist ja liikumisviisidest 1. Kehalise aktiivsuse tähtsus tervisele; kehaline aktiivsus kui tervisliku eluviisi oluline komponent. Liikumissoovitused II kooliastme õpilasele. 2. Õpitud spordialade/liikumisviiside oskussõnavara. Õpitavate spordialade põhilised võistlusmäärused. Ausa mängu põhimõtted spordis. 3. Käitumine spordivõistlustel ja tantsuüritustel. 4. Ohutus- ja hügieenireeglite järgimise vajalikkus liikudes, sportides ning liigeldes. Ohutu, ümbrust säästev liikumine harjutuspaikades ja	1) selgitab kehalise aktiivsuse ja hea rühi tähtsust tervisele, kirjeldab kehalise aktiivsuse rolli tervislikus eluviisis ning oma kehalist aktiivsust/liikumisharrastust; 2) tunneb õpitud spordialade/tantsustiilide oskussõnu, kasutab neid sündmuste kirjeldamisel; järgib ausa mängu põhimõtteid. 3) oskab käituda spordivõistlustel ja tantsuüritustel; 4) mõistab ohutus- ja hügieenireeglite täitmise vajalikkust ning järgib neid kehalise kasvatus tundides ja tunnivälises tegevuses; teab, kuidas

<p>looduses. Ohtude vältimine; teadmised käitumisest ohuolukordades. Lihtsad esmaabivõtted.</p> <p>5. Teadmised iseseisvaks harjutamiseks: kuidas sooritada soojendusharjutusi ja rühiharjutusi; kuidas sooritada kehaliste võimete teste ning treenida (õpetaja toel valitud harjutusi kasutades) oma kehalisi võimeid ja rühti.</p> <p>6. Teadmised spordialadest/liikumisviisidest, suurvõistlused ja/või üritused Eestis ning maailmas, tuntumad Eesti ja maailma sportlased jms.</p> <p>Teadmised antiikolümpiamängudest.</p>	<p>vältida ohuolukordi liikudes, sportides ja liigeldes ning mida teha õnnetusjuhtumite ja lihtsamate sporditraumade korral;</p> <p>5) suudab iseseisvalt sooritada üldarendavaid võimlemisharjutusi ja rühiharjutusi; oskab sportida/liikuda koos kaaslastega, jagada omavahel ülesandeid, kokku leppida mängureegleid jne;</p> <p>6) oskab sooritada kehaliste võimete teste ja annab (võrreldes varasemate testidega) hinnangu oma tulemustele; valib õpetaja juhtimisel harjutusi oma kehalise võimekuse arendamiseks ning sooritab neid;</p> <p>7) valdab teadmisi õpitud spordialadest/liikumisviisidest, nimetab Eestis ja maailmas toimuvaid suurvõistlusi, tuntud sportlasi ja võistkondi, teab tähtsamaid fakte antiikolümpiamängudest</p>
<p>Võimlemine</p> <p><i>Rivi- ja korraharjutused:</i> kujundliikumised, pöörded sammlikumiselt.</p> <p><i>Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutuste kombinatsioonid.</i></p> <p>Hüplemisharjutused hüpitsa ja hoonööriga paigal ja liikudes..</p> <p><i>Põhivõimlemine ja üldarendavad võimlemisharjutused:</i> saatelugemise ja/või muusika saatel vahendiga või vahendita. Jõu-, venitus- ja lõdvestus-harjutused.</p> <p><i>Rühiharjutused:</i> kehatüve lihaseid treenivad ja sirutusoskust kujundavad harjutused.</p> <p><i>Rakendus- ja riistvõimlemine:</i> lihtsamad harjutus-kombinatsioonid õpitud elementidest akrobaatikas, poomil. <i>Toenghüpe:</i> harkhüpe ja/või kägarhüpe. <i>Iluvõimlemine (T):</i> põlvetõste-, põlvetõstevahetus- ja sammhüpe. <i>Harjutused hüpitsaga:</i> hood, ringid, kaheksad, tiirutamised, hüpped, visked ja püüdmine.</p>	<p>8) sooritab põhivõimlemise harjutuskombinatsiooni (32 takti) saatelugemise või muusika saatel;</p> <p>9) hüpleb hüpitsat ette tiirutades paigal ja liikudes; sooritab harjutusi hoonööriga kolmikutes</p> <p>10) sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas;</p> <p>11) sooritab õpitud toenghüppe (hark- või kägarhüpe).</p>
<p>Kergejõustik</p> <p><i>Jooks.</i> Kiirjooks ja selle eelsoojendus. Madallähte tutvustamine. <i>Stardikäsklused.</i> Ringteatejooks. <i>Võistlusmäärused.</i> <i>Ajamõõtmine.</i> Kestvusjooks. Hüpped. Kaugushüpe täishoolt paku tabamisega. Kõrgushüpe (üleastumis-hüpe). <i>Visked.</i> Pallivise hoojooksult.</p>	<p>12) sooritab madallähte stardikäsklustega ja õige teatevahetuse ringteatejooksus;</p> <p>13) sooritab kaugushüppe paku tabamisega ja üleastumis-tehnikas kõrgushüppe;</p> <p>14) sooritab hoojooksult palliviske;</p>

	15) jookseb kiirjooksu stardikäsklustega; 16) jookseb järjest 9 minutit.
Liikumis- ja sportmängud Sportmängud (kooli valikul kaks mängu kolmest) A sportmäng B sportmäng <i>Korvpall.</i> Palli põrgatamine, söötmine ja sammudelt vise korvile. Mängija kaitseasend (mees-mehe kaitse). Korvpallireeglitega tutvustamine. Mäng lihtsustatud reeglite järgi <i>Võrkpall.</i> Ülalt- ja altsööt vastu seina ja paarides. Alt-eest palling. Kolme viskega võrkpall. Minivõrk-pall. Mäng lihtsustatud reeglite järgi. <i>Jalgpall.</i> Söödu peatamine rinnaga (P) ja löögitehnika arendamine ja täiustamine. Mäng 4:4 ja 5:5. Mäng lihtsustatud reeglite järgi.	Liikumismängud 17) sooritab sportmänge ettevalmistavaid liikumismänge ja teatevõistlusi palliga; 18) mängib reeglite järgi rahvastepalli ning aktsepteerib kohtuniku otsuseid; <i>Sportmängud</i> (kooli poolt valitud kahe mängu osas) 19) sooritab põrgatused takistuste vahelt ja sammudelt viske korvile korvpallis; 20) sooritab ülalt- ja altsöödud paarides ning alt-eest pallingu võrkpallis; 21) sooritab palli söötmise ja peatamise jalapöia siseküljega jalgpallis; 22) mängib kaht kooli valitud sportmängu lihtsustatud reeglite järgi ja/või sooritab õpitud sportmängudes õpetaja poolt koostatud kontrollharjutust.
Talialad <i>Suusatamine.</i> Stardivariandid paaristõukelise sammuga ja paaris-tõukelise ühesammulise sõiduveisiga. Paaristõukeline kahesammuline uisusamm-sõiduveis. Laskumine madalasendis. Poolsahkpööre. Uisusamm-pööre laskumise järel muutes libisemis-suunda. Mängud suuskadel. Teatesuusatamine.	Suusatamine 23) suusatab paaristõukelise ühesammulise sõiduveisiga, vahelduvtõukelise kahesammulise sõiduveisiga ja paaristõukelise kahesammulise uisusamm-sõiduveisiga; 24) sooritab laskumise põhi- ja puhkeasendis; 25) sooritab uisusamm- ja poolsahkpöörde; 26) sooritab teatevahetuse teatesuusatamises; 27) läbib järjest suusatades 3 km (T) / 5 km (P) distantssi;
Tantsuline liikumine Ruumitaju ja koordineerimisharjutused. Pöörlemis-tehnika. Loovtantsu põhielement aeg ja jõud: dünaamika liikumisel (energilisus, jõulisus, pehmus jt.), asendite, võtete ja sammude täpsustamine. Eesti rahva- ja seltskonnatantsud. Teiste rahvaste seltskonnatantsud. Tantsustiilide erinevus.	28) tantsib õpitud paaris- ja rühmatantse, sh Eesti ja teiste rahvaste tantse; 29) kasutab eneseväljendamiseks loovliikumist.
Orienteerumine	30) oskab orienteeruda kaardi järgi

<p>Kaardi mõõtkava, reljeefivormid, kauguse määramine. Suunaharjutused kompassiga seistes ja liikumisel. Õpperaja läbimine kaarti ja kompassi kasutades. Sobiva koormuse ja liikumistempo valimine vastavalt pinnasetüübile, reljeefivormidele, takistustele.</p>	<p>31) teab põhileppemärke (10–15); 32) orienteerub etteantud või enda joonistatud plaani ning silmapaistvate loodus- või tehisobjektide järgi etteantud piirkonnas; 33) arvestab liikumistempot valides erinevaid pinnasetüüpe, reljeefivorme ja takistusi; 34) oskab mängida orienteerumismänge plaaniga, kaardiga ja kaardita.</p>
---	--

Informaatika
1 tund nädalas, 35 tundi õppeaastas

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Arvuti töövahendina Erinevad IKT alased töövahendid ja nende kasutamine (asend, tööaeg, puhtus); Tutvumine tervisekaitse soovitatud nõuete ja võimlemis-harjutustega;</p> <p>Arvuti hooldamiseks vaja minevad vahendid (puhastus-vahendid kui ka programmid nt. viirusetõrje, pahavara eemaldaja); IKT-d puudutavad ametid</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) teab, mis on õige tööasend arvuti taga jm. ohutusnõuded 2) tekib arusaam arvuti riist- ja tarkvaralisest hoolduse vajadusest 3) tunneb IKT-d puudutavaid ameteid
<p>Võrgu- ja failihaldus Faili- ja kettahaldus- My Computer, Kõvaketta mahu ja vaba ruumi vaatlemine, kaustapuus liikumine, oma kausta loomine. Faili olemus ja tüübid Õpetaja jaotatud õppematerjal. Faili/kausta loomine, kopeerimine, teisaldamine, kustutamine, ümbernimetamine. Salvestamine teisele kettale, teise kausta, teise nimega, teise laiendiga (näiteks doc, rtf, docx, txt).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) tunneb peamisi failitüüpe (txt, doc, rtf, xls, html, jpg, gif, bmp) ja eristab neid failinime laiendite järgi; 2) salvestab faili kõvakettale, võrgukettale ja disketile; 3) kopeerib ja teisaldab faili kettalt või kaustast teise, nimetab ümber ja kustutab faili; 4) loob uue kausta, järjestab kaustas failid; 5) otsib faili kettalt
<p>E-post E-portfoolio, kaustad vms. E-posti aadressi loomine. E-posti saatmise algpõhimõtted.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 6) oskab hakkama saadud kasutatavas keskkonnas (arvuti, portfoolio – kasutab oskuslikult graafilist kasutajaliidest, 7) oskab faili salvestada ettenähtud kohta vms). 8) oskab saata e-kirja ja sellele vastata (algtase)
<p>Erinevad operatsioonisüsteemid (Windows, Linux, Apple, Android jne). Millest koosneb arvuti (arvutikomplekti osad, sisend- ja väljundseadmed, arvuti sisu ja tegevuspõhimõtte (aknad, kataloogid, otsimine, failide vaaterežiim). Tarkvara liigid (vabavara, tasuline tarkvara), mida tähendab arvutipiraatlus.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 9) eristab operatsioonisüsteemi ja rakendustarkvara põhiolemust 10) oskab turvaliselt arvuti külge ühendada/lahti ühendada seadmeid, kasutab oskuslikult graafilist kasutajaliidest, 11) oskab faili salvestada ettenähtud kohta, mõistab erinevaid faili suuruseid ja võimalust andmete ülekandeks vms 12) mõistab algtasemel tarkvara liikide erinevusi
<p>Infootsing</p>	<ol style="list-style-type: none"> 13) oskus otsida kasutades erinevaid tööriistu

Tutvumine otsinguvõimalustega erinevates keskkondades (märksõnad, fraas, kataloogipuu, andmebaasid, lisavõimalused nt. failitüüp, meta jne).	14) oskab ja mõistab vajadust otsingutulemusi kolleksioneerida ja struktureerida
Tõlkimine. Tutvustatakse veebipõhist tõlkeprogrammi nt. Google Translate. Veebist leitu kriitilise hindamise vajadus ja reeglid, kuidas olla kindel, et asi on õige (allikamaterjali usaldusväärsus).	15) kasvab otsinguefektiivsus ja tulemuste kontrolli vajadus (info kriitiline hindamine) 16) kriitilisuse tekkimineveebiabimeeste kasutamisel
Tekstitöötlus Teksti sisestamise põhialused (suur ja väike täht, kirjavahemärgid, tühikud, reavahetused, lõik). Õige käeasend trükkimisel Vigase teksti parandamine. Teksti vormindamine (poolpaks, kald- ja allajoonitud kiri; üla- ja alaindeks; sõna-, rea-, lõiguvahe; teksti joondamine; laadid ja dokumendimallid; loetelud; värvid). Teksti erinevad liigid ja esinemisvorm: plakat, reklaam (internetis T-särgil, lendlehel), artikkel, referaat jne. Internetist info kopeerimine (erinevad moodused ja kopeeritu töötlemine)	17) tunneb tekstitöötluse põhialused (erinevad tööriistad ja nende kasutamine) 18) oskab infot kopeerida internetist (pilt, tekst, tabel) 19) teksti kujundamine ja loetavus
Tekstitöötlusprogrammis tabeli koostamine ja kujundamine.	20) oskab tabelit koostada, kujundada tekstitöötlusprogrammis 21) oskab infot koguda ja struktureerida 22) vastavalt ülesandele lisainfo saamine (uudised)
Millistest osadest koosneb referaat ja miks on vaja referaat vormistada? Referaadi vormistamiseks vajaminevad oskused: tiitellehe tegemine, laadide kasutamine, päis ja jalus, automaatne sisukord, lehekülgede nummerdamine, tabeli, pildi jms. lisamine	23) tunneb referaadi koostamise alused ja oskab oma oskuseid realselt kasutada
Internet Situatsioonimäng müütide ja tõdede kohta internetis (pildid, videod, postitamine, sotsiaalvõrgustikud, parool jne).	24) mõistab käitumisreegleid Internetis (privaatsus, parool, ohud internetis info avaldamisel) 25) oskab saata e-kirja, lisada manust
Kes on autor, kas õpilane on autor, millised õigused on autoril? Korrektne viitamine. Plagiaadikontroll. Mis on plagiaat ja kuidas seda vältida	26) mõistab kes on autor ja mis on viimase õigused 27) tunneb viitamise põhialused 28) mõistab, mis on plagiaat (vargus)

<p>Töö meediafailidega Meediamaterjali kogumine.</p>	<p>29) oskab käsitseda erinevaid seadmeid (fotoaparaat, mobiiltelefon, skanner, veebikaamera jne) 30) oskab andmeid üle kanda arvutisse (üle interneti, kaabliga)</p>
<p>Esitluse koostamine Esitluse põhialused (slaidi ülesehitus, kujundus, esteetika) „Hea esitluse soovituslikud reeglid. Kasutatakse oskuseid: otsing internetis, viitamine, kriitiline allika hindamine, omalooming; esitlus sisaldab pilte, videot, teksti jne. Hinnatakse kaasõpilase esinemist, esitlust ja tehakse ettepanekud, küsitakse küsimusi, vastatakse küsimustele</p>	<p>31) tunneb esitluse koostamise põhialused 32) on omandanud hea esitluse soovituslikud reeglid 33) esinemisoskuse kasv 34) riistvara, tarkvara teema kordamine</p>
<p>Töö andmetega Tabelarvutusprogrammi toimimispõhimõtted ja selle erinevust tekstitöötlusprogrammist. Kuidas saab andmeid kuvada (tabel, diagramm, erinevat liiki diagrammide kasutusala) Ankeedi täitmine kooli, huvide jms. teemal (10 küsimust, valikvastused, anonüümne).</p>	<p>35) oskab tabelarvutusprogrammi algtasemel kasutada 36) mõistab diagrammi loomist ja nende otstarvet</p>
<p>E-ankeedi koostamine.</p>	<p>37) oskab koostada e-ankeeti</p>
<p>Erinevad failiformaadid, suurused, lühikäsud arvuti kasutamisel, soovitusel failinimedele osas.</p>	<p>38) mõistab erinevaid failiformaate, suuruseid ja kasutusalasid 39) tunneb lühikäskusid arvuti kasutamisel</p>
<p>Projektid: raamatukaane kujundamine, kalendri koostamine jms</p>	<p>40) õpitud oskuste kasutamine</p>